

NYIRI KÖZLÖNY.

Társadalmi és ismeretterjesztő hetilap.

Szerkesztői iroda

hova a lap szellemi részét tárgyzó költségeinek intézőndök: helyem-utca 856. sz. a.

Kiadó-hivatal:

Nagy-Orosi-utca 193. sz. a.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

helyben házhoz hordva vagy postai szétküldéssel!
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 „
Évnyelendüként 1 „

Hirdetések díja:

Minden 5 hasznos példa-sor vagy ennek tőrfoglalata egyszeri hirdetésért 5 kr., többszöri hirdetésért 4 kr. minden beíratásnál. — Bélyegdíj minden ígatásért külön 80 ujkr. Nyilrtérben minden háromhasznos garmond-sor 20 ujkr.

Melyik kettő közül a jogosultabb?

II.

Első közleményükben, a többi közt érintettük, hogy a kormánynak saját és a közjó érdekében, a megyei kormányzatot s a törvényszéket oly városba kell helyezni, mely Szabolcsmegyében leginkább hivatva van arra, hogy a vezérszerepet úgy a művelődés, mint az anyagi előhaladás terén átvehesse.

Elmondtuk, hogy Kálló ily városul, dacára fényes történeti múltjának, nem tekinthető s hogy a kormánynak Kállóra e vonatkozattal gondolnia sem lehet; ellenben rámutattunk Nyiregyháza, Szabolcsmegye e legéletrevalóbb, legerődűsabb városára.

Kálló sem népességi, sem közlekedési, sem ipari, sem vagyoni tekintetben nem hasonlítható Nyiregyházához; és nincs, nem lehet rá eset, hogy valaha csak mérkőzhessen is vele.

Nyiregyháza óriási lépésekkel halad előre. Minden nap újabb és nagyobb tért foglal el egy a közművelődés, mint az anyagi gyarapodás és kereskedelem világában.

A mely város nem figyeli meg a kor-szellem mozzanatait, nem igyekszik vele lépést tartani; és nem ragadja meg a közjólét és a művelődésre közelehető eszközöket és módokat: annak csak multja van, de jövője nincs.

Nyiregyháza jókor átlátta, hogy ha élni akar, minden tért el kell foglalnia, melyen jövőjét előmunkálhassa.

A geographiai fekvés, a vasuti összeköttetés, a termelő erő és a kedvező vagyoni állás, kétségkívül fontos tényezők voltak Nyiregyháza emelkedési történetében; de az e tekintetben legjelentékenyebb factort, — a szellemet magából fejté ki.

Hány egyes gazdag ember van az életben, uszva, kincsben és kényelemben; de mert szellemszegény: semmi áron sem tud magának a társadalomban valamely tekintélyes állást kivívni.

Igy van a nemzetek, és egyes városokkal is. A szellem az, mely az akaratnak szilárdságot, az erőnek kitartást s a munkának sikert nyújt.

Nyiregyházát is a szellem emelte ki a töle messze elmaradt városok közül oda, hol jelenleg áll.

Igy lőn terménypiaza első rendűvé a hazában, s virágzóva kereskedése és ipara.

Az előretörő szellem nem engedte tespedni a munkára hivatott erőket; minden újabb foglalás a haladás terén, csak lépcsőül szolgált az emelkedésben.

Egymásután állottak fel Nyiregyháza a takarékpénztár, ipar és kereskedelmi bank, a terménycsarnok, kereskedelmi egyesület, a gymnasium, tanítóképző, magán-növelde, olvasó-egyletek, óvoda, árvaház, nyegyletek, műkedvelő-társulat, dalárda stb., az anyagi jólét és szellemi előhaladás e biztos tényezői. Mindez pedig szükségessé tette a nyomdát, a könyvkereskedést s a helyi hírlapot.

Lehet-e kétkedni ily város jövőjének nagysága fölött?

Bizonytal nem.

Mindezek hangosan nyilatkoznak Nyiregyháza város abeli ohajtásainak jogosultsága mellett, hogy a megyei kormányzat és törvényszék kebelében állítsassék fel.

Az állampolgárok magán- és közérdekeinek, javainak és jogainak védelmére hivatott intézmények, mint a megyei közigazgatás, törvényszék és járásbíróságok felállításánál s a terület beosztásánál kell, hogy első helyen a közlekedési, az ipari, az industrialis és a földrajzi viszonyok jöjenek tekintetbe. Mert ha ezek figyelmen kívül hagyatnak s tekintetből, háttérbe szorítatnak: helyes elhelyezésről szó sem lehet.

Nyiregyháza tekintetben is az első helyen áll.

Közlekedése a közel s távol vidékkel könnyű és gyors; mezőgazdasága kitűnő, piaca keresett, gabona-, kiválóan pedig rozstermelése első a hazában; fekvése központos.

Az igazságszolgáltatás, s általában az országos és megyei kormányzatnál megkívánatik, hogy az a lehető leggyorsabb és olcsó legyen.

Szükséges tehát figyelemmel lenni: egy a népességi, az ipar- és kereskedelmi viszonyok fejlettségére, mint az egyes helységeknek egyik, vagy másik ponthozi gravitálására, az összeköttetések szilárd-ágára s az érdekegységre.

E kívánalmaknak ismét csak Nyiregyháza város felelhet meg Szabolcsmegyében.

Nyiregyháza ma 21,648 lelket számlál. Legnépesebb tehát a megyében annyira, hogy a megyei összes lélekszámnak mintegy tízedrészt teszi, s egymaga 10—12 községi lélekszámot képvisel. Ipara és kereskedelme a legvirágzóbb és fejlettebb. Mily mérvben gravitálnak egyes községek Nyiregyházához, s mennyire azonosak érdekeik, kitanúk omét, hogy a nyiregyházi járásbíróshoz 51 ezer lelket számláló terület osztatott be és csatlakozott.

Igen természetes, hogy a gyors közlekedés, szoros érdekegység s a bíróságok székhelyéni ipar, kereskedelem és gazdaság virágzása, jelentékeny befolyással vannak az igazságszolgáltatás olcsóságára és gyorsaságára.

Ime ily fontos érvek harsognak Nyiregyháza reményének, és kívánatának jogosultsága mellett.

Nem lehet tehát feltenni sem a kormányról, sem a 25-ös bizottságról oly hideg közönyt és téves fölfogást, hogy e kérdés megoldásánál Nyiregyházát, — mely a megyei törvényszékek elhelyezésénél, szem előtt tartandó, s minden magánérdekek és mellesleg tekintetek fölött álló föltételek és követelményeknek megfelelően képes, — elejtenék.

—Y—

Nyiregyháza város képviselői közgyűléséből.

April hó 18.

Az aprilhó 11-diki képviselői gyűlés hitelesített jegyzőkönyvének felolvasása után, a mai napról jegyzőkönyv hitelesítőül Krasznay Gábor, Domján Sámuel, Süttő József, Bodnár István és Zajác József jelen volt képviselői tagok küldettek ki.

Ezután a nyugati temető fán elkövetett joggalal esonkítás s az ugyancsak e temetőből, a vasuti terület foglalt terület kárpótlása tárgyában benyújtott interpellatio fölött, a multkor felbeszadott tanácskozás folytatott és fejeztetett be akép, hogy: a fákban okozott károokra nézve, az illető egyház, a kárbecevelnek beadására utasított; a nyugati temető pedig beszüntetési s újabb nyitnati határozatot. Az új temető kijelölésére s annak oszkeri berendezése tárgyában formulázandó javaslatlételre, Meskő Sámuel polgármester előlekte alatt, Vad András külső gazd. tanácsnok, Báthy Károly, Kaeska János, képvis. tagok, Részdorfer János városi főjegyző, Nyiregyháza kebeleztet valamennyi vallásfelekezeti lelkész s egyházi felügyelő vagy gondnok rendelkeztek ki oly utasítással, hogy eljárásuk körébe, egy a gör. cath. temető iránt 1870-dik évi október hó 25-én 2525. sz. a hozott határozatot, valamint az 1856-ik évi február hó 21-én kelt 17. számú s egyéb kapcsolatos intézkedéseket is bevonják.

Olvastattott több helybeli lakosnak, a már határozatilag felosztatni rendelt pázsiti földek osztálykulcsa módosítása tárgyában benyújtott 4 rendbeli kérvény. Folyamodók e kérvény szerint, a gyepföldekből csupán a háztulajdonosokat kívánják részesíteni; a tanyák részére pedig a pusztai birtokot szánják. Ezenkívül, kéri, hogy a tanyákra a katonatartás s egyéb városi teher is vetessék ki. Végül a gyeposztást egy nagy népgyűlés intézkedése alá bocsátják. — E kérvény, miután annak tárgya, még a f. é. február 3-dikán tartott közgyűlésben eldöntött, — tudomásul vétetik.

A Mokrány-lakatos, Bundás, Tomaszóski, és szomszéd-tanyák, — egy a Liskány, Gerhard, Hankszóki, Koczka, Sajben, Kazár és Benkő nevű tanyák lakói által külön-külön beadott kérvényükben, egy-egy építendő tanyai iskola alá, bizonyos földterületet kérnek, és pedig az első tanyacsoportot a városi nagy-cserkeszi, a másik csoportot a kis-cserkeszi malomföldből, kihasztatni. — A kívánt ezébra, a kijelölt földből, mindkét kérelmező tanyacsoport rendelkezése alá egy-egy catastrois hold föld kibocsátatik használatul. A legrészletesebb helyen kihastandó föld, kizárólag tanyai iskola és az ez iskolához tartozandó falkola alá leendő használat vegt s csakis azon időre adományozatik az illeto tanyai lakosság részére, míg e helyeken ily iskolák lesznek. E határozat foganatosításával Meskő Sámuel polgármester bizatik meg.

A nagyvendéglő építkezése tárgyában megbizott köldöttség által a képviselői gyűlésnek bemutatott Benko és Kolbenheyer-féle tervezet, miután az a képviselői gyűlés által már előzőleg körvonalozott kívánalmaknak s a kimondott határozatnak, mindben megfelel, rövid vitatás után, csaknem egyhangulag elfogadtattott s a részletes kiszámítások feltüntetésével, melöb elkészítettini rendeltetik A folytatlagos intézkedések megtételével, időszakonkinti jelentéstétel kötelezettsége mellett, az eljáró bizottság bizatott meg.

A városi tanács részéről, a város-kapitány jelentése alapján, egy javaslat terjesztetik elő, mely az itt helyben fennálló, de már felszoltt marhahaladó-társulat tulajdonához tartozó lábaszjágmérő mászat, a piaci közönség érdekében, a város számára megszerzetni javasolja. — A javaslat elfogadtatván, feltéve hogy a javaslo jó és czélszerű, az megszerzetni s a vásárvám jövedelmével kapcsolatosan hasznosíttatni határozatik.

Meskő Sámuel polgármester jelenti, hogy a városi közönség tulajdonához tartozó korcsmáltatás, vásárvám, malmok, boltok és egyéb kir. kisebb haszon-

vételek berlete f. é szeptember hó 29-én lejár s a képviselői gyűlést intézkedésre hívja fel. — A jelentés szives tudomásul vétetik s az e f. é. május 15-ig okvetlen betérjesztendő új berleti föltételek elkészítésével, Meskó Sámuel polgármester elnöklete alatt, egy küldöttség bizatik meg.

Népességi mozgalom

1870-ben.

A népességi mozgalom Nyiregyházan 1870-ik évben a következő volt: született összesen 1076 gyermek, 139-el kevesebb mint 1869-ben. Ivar szerent finemű: 530, nőnemű 546. Törvénytelen házasságból 90.

Az egész év folyamában 1011 haláleset fordult elő. Az 1870-ik évi halálzási többlet a 69-ikéhez képest 134-re rug.

Korszerent következőleg csoportosultak a halálazások: születéstől 1 évig meghalt 348; 1—10-ig 325; 10—20-ig 40; 20—30-ig 46; 30—40-ig 63; 40—50-ig 64; 50—60-ig 58; 60—70-ig 34; 70—80-ig 24; 80—90-ig 9.

Hogy az 1870-ik évi halálzási viszonyok, az előbbi évihez képest kevésbé kedvezőleg alakultak, annak okát a gyermekek között járványlag uralkott kanyaró-kítteg és hókórut folytán, legtöbb esetben a szülők gondatlansága miatt bekövetkezett sűrű halálzáshoz találjuk.

A statisztikai összeállítás szerent 1870-ik évben felénél több, közel háromnegyed része az összes halottaknak, az első 10 évig terjedő gyermekkorra esik.

Habár az 1870-ik év az ennek folyamában fölmerült két rendbeli, u. m. a kanyaró és a hókórut járvány miatt, nem ütötte is meg a kedvező évek mértékét: mindazonáltal a felnöttek és a gyermekek között tapasztalt halálzási aránytalanságot lehetetlen megdöbentőnek nem nyilvánítani már csak azért is, mivel a fenemlített két kórjárat egyáltalán nem volt ádáz természetű.

A felnöttek közötti halandóság úgy ezen, mint a mult évben majdnem azonos számarányokat tüntetett elő. Nevezetesen 1869-ik évben 324 hait el a 10-ik életéhen felül, 1870-ben pedig 338; mely körülmény csatláhtalan tanusodik amellett, hogy városunk érett-korú lakosságának egészségi viszonyai a rendes kerék-vágásban mozogtak.

A szabolcs-hajdusági orvos-gyógyszerész-egylet f. é. ápril hó 27-én N.-Kállóban tartandó gyűlésének, a megye és a Hajdúkerület területén sajnosan tapasztalt, állandóan aránytalan gyermekhalálzási okainak puhatólása, egyik főtárgya lévén: az érdekes tárgyalás eredményéről, különösen a sűrű gyermekhalálzásiok lehető korlátozására ajánlott intézkedésekről, nézetem szerent nem leend fölösleges annak időjében, nehány szóval e beces lapok hasábjain is megemlíkeznem. *) Dr. N. P.

OSEVEGÉSEK.

Felrándul a vidéki magyar ember Pestre s elmegy a keresést melletti sűrűkerbe: hogy megnezzze a haza egyik másik nagy emberének nyugó helyét. Óda érve megszólítja a sírt.

— Kérem barátom! Mutassa meg nekem Garay, Vörösmarty, Czuczor, Szalay sat. sírját; nem kívánom ingyen fáradságát.
— Niés ungrisch. — Válaszol az ér.
— Szegény magyar hazám! Hát még itt sem alkalmaznak magyar embert!

No bizony, van is ezen mit csodálkozn! Hiszen Pest csak névleg fővárosa Magyarországnak; szelme

*) Köszönet a szives figyelemért. Orvosi engedünk két lapunkban bármikor beces és közérdeklü föltételekért. Szerk.

T Á R C Z A.

Pilissy-Kállay Julia emlékezete.

(† április 15. 1871.)

Kisded szoba, mely befogadott,
Az élet, a legjobbi anyat,
Mely láttad őt örömtől égo
Arcának égi mosolyát;
Láng-könyvjét a gyöngéd férjnek,
Mídon zokogta kínait;
S hallád a végsőhajt, amelytől
Templomná váltak falad;
Falak! könyüt hullasztok!
Gyászoljatok, zokogjatok!

Ti lombos fák! — ahol naponta
Gyakorta ült, gyakorta járt;
Kik láttátok örömben uszni
A boldog vidám ifju párt;
Láttátok nőni, sokszorozva
As angyal-gyermek-arcokat;
S szelid arcára hullatottak
Gyengéd, ude virágokat!
Ti dús virányok lombzatok!
Gyászoljatok, zokogjatok!

Ti szellők, akik érintétek
Lágy csókotokkal arczhavát;
Ti falműk! kik lágydalokkal
Vidámítottok hajnálat;
Ti regő lombok ablakánál,
Kik üdvözletek a kelőt!

mindig német volt. De ami legesodáltozabb az, hogy még az 50-es éveken is több magyarbeszédet hallott az ember Pest utcáin, mint ma. Igaza van Bismarcknak, ki nem bírta od nyilatkozott hogy: nem kell Magyarországot germanizálni; germanizálja az maga magát. Bizony, bizony, nagyon elmondhatná Arany János a mai korra is, hogy:

„Rossz idöket élünk,
Rosz csillagok járnak;
Isten övja nagy csapástól
Mi magyar hazánkat!”

A XVII-edik században a lipcsei egyetemnél azon rendszabály állott fenn, hogy ott tanár 30 évesnél ifjabb férfi nem lehetett.

A költészet tanára azonban, Claudius Christian mikor ez állomáért folyomadt 28 éves levén, ezt vagy elhallgatta, vagy 30 évesnek írta magát.

Nem sokára megválasztatása után, Drezdába Antonia hercegnő asztalához lön hivatalos. A hercegnő asztalánál jelen volt ez alkalommal a főconsistorium elnöke is, aki Claudius folyomadványát megvizsgálta volt.

A hercegnő azt találta kérdezni a fiatal tanártól, hány éves? Mire Claudius azt felelé. „Drezdában 28 és fél vagyok, Lipcsében azonban 30 évesnek kell lennem fenség!”

A hercegnő megtudván a különös felelet okát, később igen gyakran kérdezé ha Lipcseiekkel találkozott, hogy: „Miként van a tanár ur, aki Drezdában fiatalabb, mint Lipcsében.

Curiosumként megemlíjük a „Fővárosi lapok” tegnapielőtti számát, mely egészen magyar mágnásírók műveiből van összeállítva. A lap homlokán ott áll: „A legszebb sűrű, költemény, gróf Zichy Gézátl; ezután egy rég megkezdett. „A kik sorsunkat vezérlik” című regény, báró Horváth Miklóstól; majd gróf Teleky Gézátl egy beszéd. Ez még nem elég. A tárczában ifj. gróf Pálffy Lipót. „A legrégibb magyar harczokról” értekezik.

Nem tudni, ha a véletlen, vagy a szándékosság müve-e e szám összeállítása; de mindenesetre meglepően, szép jelenség.

Tehát lassukint belátják kétkerü honfi társaink, hogy mégsem oly lealacsonyító mesterség az a „scribere”, mint eddig igen sokan hitték közülök.

De mit ér mindez akkor, ha meg így kis töredék művelé a nemzeti iróladat és nyelvet: a nagyobb rész hátat fordít neki s uton-utóféhen idegen nyelven csevege?

UJDONSÁGOK.

**** Nyiregyháza város képviselői testületének** a nyugoti temető beszámotése s egy újabbnak kijelölése iránt hozott közeliibb határozata háttérben egy oly nagyszerű eseme áll, melynek lehetlen, hogy kifejezést ne adjunk. A képviselői testület által ugnazis, az ujonnan megnyitandó temetőket kijelölésével, a többi közt a nyiregyházi összes vállalkozásokat lelkészei és egyházi gondnokai is megbizgatták. Ki ne látna ez intézkedésből, a közös temető eszméjét kiemelkedni? Tehát ismét egy újabb hatalmas lépés elore! Nem tudjuk föltenni, hogy ezen, a különféle vállalkozásait egynáshoz oly közel hozza. „Közös temető” létesítése, az illető lütközéseknek akadályokra találja. Hol oly szabad eszmék hirdettek a templomokban; ha a közügyek érdekében oly korszerű határozatok hoztak a tanácskozási teremben, mint Nyiregyháza városában: ott ily középkori gondolkozást, még föltenni is bün.

**** Az építendő Nagyvendéglő kérdése,** folyó hó 18-án került a városi képviselői gyűlés elő, mely a bizottság által bemutatott építkezési tervezetet egész terjedelmében, csaknem egyhangulag elfogadta. Nagy örömmel szolgál, hogy az általunk is hangoztatott közölgatás, e kérdés eldöntésénél, a tisztelt képviselői tagok köteleben ily szép vizsgálagra talál. A városi képviselői testület e határozata, a legszebb lapot képezte Nyiregyháza város művelődési történetében. Emlekoszlop leend amaz emelendő épület, mely fényes bi-

zonyságot teend Nyiregyháza város ezidőszorúti azeleméről, a késő nemzedéknek. Most már csak azon ohajtásnak adunk kifejezést: vajha a derék képviselői testület, egy erélyes lenne a kivételben, mint aminő lelkes volt az eszme elfogadásában.

**** Ribáry Sándor** osztálytanácsos, és Gulácsy Kálmán vasutépítészeti mérnök, a közmunka és közlekedési miniszterium részéről, a nyiregyház-ungvári vasutvonali nyiregyház-záhonyi szakaszának bejárásán végett kiküldetvén, folyó hó 19-én érkeztek meg Nyiregyháza-ra, hogy a nevezett vonal-szakasz közigazgatási bejárását eszközöljék. Mint halljuk a bejárás másnap, azaz ápril hó 20-án, Nyiregyháza s a vele határos Pázon, Kemecse és Vasmegeyer községek határai mentében, meg is történt. Az északkeleti vasutársulatot Ivanka Zsigmond igazgató, a tiszavidéki társulatot Schneider Fr. felügyelő és Riedl főmérnök, Szabolcsmegeyer Korányi Miklós főjegyző képviselték. A cs. kir. közsök hadügyminiszterium szintű képviselő volt.

**** Ungor Ernő** a nyiregyházi magy. kir. postahivatal eddigi főnöke N.-Váradra tétetvén át, az itteni postahivatal ideiglenes vezetésével Mayer Antal debreceni pályaudvari posta tiszt bizatott meg.

○ A tisztánimeni ref. egyházkerület superintendensál, folyó hó 20-án Debreczenben, a prof. egyházközlönyben tizenötödik nevet szerzett Róvász Bálint debreczeni lelkész és esperes választott meg nagy szótöbbséggel.

**** A hungyaji koresmárost,** folyó hó 19-dikére viradóra, több ismeretlen fejezerek betyár kirabolt. Mintegy 2000 forint készpénzen fölül, minden értékes ingóságát magukkal vitték. A koresmárost, valószínűleg a pénz kiereszkölése közben, egy rabló fejen ütötte; de szerencsére nem veszelésen. A tetteseket azonnal üldözöbe vették; de még eddig nem jöttek nyomukba.

— A Fehértónál állomásozást észdás századot, mult szerdán a dragonyosok váltották fel.

— A Lichtenstein-huszáredek, mely Galicziából a többi magyarrezdekkel szintén haza vezényeltetett, a mult hetén utazott százközlönyben, Nyiregyházan keresztül Székesehírhárra felé, hol f. é. május hó 8-án az egész ezrednek együtt kell lenni.

× Kállóban, Szathmáry Károly szintársulata, mint onnan írják, igen szép pártolásban részesül, mely pártolás nemcsak az abononcosok szép számbában s a szufolt házakban nyilatkozik Egyes házaknál igen szives látott vendégekül tekintetnek a társulat tagjai. Mindenesetre egyik szép és dícséretes nyilvánulása, a nemzeti ügyek iránti érdeklődésnek.

**** Nyiregyháza ipara és kereskedelme** napokint emelkedik. Közeliibb is két ruharaktár nyílt meg a Koblicze-lele házbán. Egyiket a pzoniyutca során Eibenschütz D. pesti szabómester, a másikat a főterem Schwartz Sámuel helybeli szabómester állította fel és rendezte be.

△ A sóstói fűrdőre, kedvező idő esetében, Nyiregyháza-ról ma d. u. igen szép társaság szándékozik kirándulni.

— A nyiregyházi városi hatóságot, azon dícséretes eljárásnak, melyszerent az utcazi kátyukat mindenféle tölteti s az utcaikat egyengetteti, a háztulajdonosok is követelnek. Sok helyütt inkább meg az ember az utca közepén, mint a házak előtt, annyira egyentelen, dombos és gödrös a házak előtt, tere Leg-feljöttöb az, hogy a kereskedők, kiknek leginkább érdeklükben áll, hogy bolthelyiségük bejárata egyenes, sima és tiszta legyen, tanusaitnak legnagyobb hanyagságot és figyelmenlenségét e tekintetben. Rend és tisztaság a fölkeltek mindben. Regi igazság, hogy a külső esin a legjobb ajánlat. Ugyan miibe kerülne, a kereskedések előtt jár-tér, ahol nines kövezet, egyenesre nyestni, lefurfokoztatni? Bizony igen kevésbe. És mindezzel a kereskedések nemcsak külöleg nyernének; de a sok járó-kelő közül mindenbizonytal több beelőtlenék valamely árucikkbe, mint midőn a boltok elejét messze kerülí mindenké. Ime, nemcsak a közönség, hanem a kereskedők saját érdeke is hangosan követeli, hogy e bajon mielőbb segítve legyen.

○ „A Tigrishez” címzett vendéglőben, f. é. május hó 1-8ó napjától kezdve, a nyári idény tartama alatt, jutányos árak mellett, mindnapan izletesen étkeztetik. Az ételk házhoz is kiszolgáltattak.

Körülte nemde minden oly bus,
Oly ridég és oly idegen?
Tiszteid a mély szent bánatot,
Oh ezt soká gyászolhatod!...

És én mit érvezt? Óh ne kérdézd!...
Az életfénye olaszok!
Nehéz volt eddig vándorolni,
És ezután még nehezebb.
S most a halálnak éjszakaja
Olyan vonzó fényvel ragyog,
Mióta ő ott van közöttük!...
Óda vágyom s boldog vagyok!...
S talán mihamar én is ott
Leszek esedes s boldog halott.

A párisi gamin.

A párisi utcaszuhanczok közt, évtizedek óta az ugynevezett gamin viszi a főszerepet.

A gamin tulajdonképen nem gyermek; mert már tíz éves korában tizenöt évesnek néz ki, és oly észjárással bír s oly folyékonyan beszél, mint egy huszonöt éves ifju. Ismer mindent, jót, rosszat. Szivarozik mint egy basi-bozok, vagy zúv; játszik; át csap a férfi világ tilosába is. De dolgozik is; izzad, fáradsággal reggeltől estig, mint bármely népes családú férfi. Sok gamin van, ki külsőleg csavargónak látszik, pedig kérészményből, beteg apját, özvegy anyját, vagy kis testvérét tartja.

Ezer és ezer kerestet mód áll a gamin rendelkezésére, miket lehetlen elmondani; de többnyire becsületes utat választ. Egy hibája van csak. Bizonyos meghatározott életpálya korlátai közé semmi áron nem engedi magát szoríttatni.

II. A nyiregyházi kaszinó első évéhez, miatt haljunk naponként érkeznek az e folyó hó 29-én tartandó táncestélyi alkalommal sorsolási alá jövő nyeregyházi tárgyak, köztük több arany- és ezüstművek. E táncestélyből bejövendő tiszta jövedelem, mint a széküldött meghívókól is látható, a házveteli alapokta gyarapítására fordítandó. Igen szép és nemes török- és Nincs okunk kételkedni, hogy Nyiregyháza lelkes s minden szép és nemes iránt kiváló érzékkel bíró női és hölgyei, éleik buzgalmat fognak kifejtetni e küszöbön levő táncestélyi fenyének emelése s jövedelmének növelése körül, részint tömeges megjelenésük, részint nyeregyházi tárgyak beküldése által: hogy így a férfiakat, illetőleg férjeiket és apáikat, befolyásuk, hivatásuk és hajlamuk közvetítésével, e téren is támogassák. A táncestély eredménye, a felülzárkózás és adományozók megnevezése mellett, lapunk utján közözi fog tétetni.

— A francia languedoc-tartományi nemzeti dal-társulat, melyről több hazai lap elismeréssel nyilatkozott, magyarloni műtázasában Nyiregyházát is utba-ejtven, folyó hó 25-én hangversenyt rendez a kaszinó-egylet helyiségében. Belépti díj 60 kr.

— A nyiregyházi dalár-egylet tegnap mutatta be először alig 4 hónapi működésének eredményét, a „nagyvendéglő” teremében általa rendezett tánc-estélyen. Aki tudja, mily nehézségekkel jár a dal-társulatok szervezése, az egyes iskolázatlan hangok ki-simítása s egybevoztatása; és hallotta e dalár-egylet által előadott darabokat: lehetetlen, hogy elismeréssel ne hajoljon meg ama kitartó szorgalom előtt, mit e dalár-egylet, különösen pedig annak derék vezetője Nagy Lajos ur, már eddig is kifejtett. A tegnap felmutatott kísérlet a legszebb reményeket köti e dalár-egylet jövőjéhez. De hogy e dalárda, a hazai hasonló egyleteknek versenytársa s Nyiregyházahez méltó lehessen, nem elég a működő tagok szorgalma: szükséges, hogy a városi közönség is támogassa nemcsak figyelmével, de anyagi segítségével is. Ami a természeti életben a virág, az a dal a szív és lélek világában: mindkettő széppé, kedvessé teszi az életet. Ha szeretjük a virággal föl-ékesíteni magunkat, kerteinket és ablakainkat: miért fordulnánk el hidegen a daltól, a lélek és szív e kedves zengő virágától. Honosítsuk meg tehát kedvünkkel a dalár-egyletet; ápoljuk azt részvétünkkel és figyelmünkkel: hogy szívünk és lelkünk ez uton is több ne-mesítő tápot vehessen magához.

KÖZGAZDÁSZAT.

Mikor kell vágni az épületfát?

Mennyire életbevágó tényező, épület-inknél a felhasználandó fa tartóssága és hordereje; s mily befolyással van ez, egész gazdálkodási rendszerünkre: azt hisszük, nem szükséges melyekben fejtegetni.

Az épület-s átalában minden szerfa a legkényesebb oldalról érdekelvén bennünket; amennyiben az épületfa gyengesége vagy korhadása, az építkezés újítását, ez pedig a kiadás szaporodását vonja maga után: nem lesz fölösleges az épületfa tartósságát biztosító módokat és eszközöket megismertetni olvasóinkkal.

Az épületfának tartóssága s e tartósság fokozása, kétségkívül csak nyereség a gazdára nézve. Azon kell tehát lenni, hogy e tartósság minél inkább értékesíthessék, ami általunk is eszközölhető, amennyiben ez leginkább a felhasználandó fának kivágási ide-jéről föltételeztük.

A fa tartósságát és horderejét úgy lehet elősegíteni, ha oly időszakban döntjük, ille-tőleg vágjuk azt ki, midőn az életnedvek

működési szünetelése beáll, amidőn ugyanis a növényedvek legnagyobb része a törzs aljában foglalván helyet: a fa a nedves részekről megszabadulva, nem csak tömörebb alakot és erősebb szervezetet; de nagyobb tartósságot is nyer.

Nem nehéz tehát eltalálni, hogy mikor legkedvezőbb az épületfának vágása; mert erre maga a természet tanít meg bennünket, t. i. midőn már a fa nem táplálható tovább a lomboztatás, a levelek elvesztik életzsinókat s lehullni kezdenek.

A levelek hullásának időszaka október és november hónapok. Tehát, ha erős és tartós fára akarunk szert tenni, a vágást decem-ber havában kell eszközölni.

A tapasztalás is ez időszakot ajánlja legalkalmasabbnak az épületfa kivágásánál, mit a tudomány csak megerősít.

A januáriusi vágású fa, hacsak erős fa-gyok nem járta, már nagyban elűt a dec-emberi vágású fa minőségétől és tartósságától: miután a nedv lassankint emel-kedni kezd.

Február s márczius hónapokban már a nedv emelkedése azon mérvben fokozódik, amint a természet ébredése élenkül.

A nedv magasságának emelkedésével, arányban fogy a fának tömörsége és ereje.

Az erdős vidék lakói, a hosszú tapasztalat nyomán, ezt igen jól tudják: habár annak természetét okáról még csak fogal-muk sünes.

A kutató és, mely nem elégszik meg a tapasztalás száraz ismeretével, kísérleteket tett, hogy a különféle időközönként vágott fák ereje és tartóssága közti arányt kitud-bassa. S az elmélet a gyakorlati eljárását zen-tesítette.

Egy ily kísérlet alkalomával, négy, ha-sználó tölgy nőtt, egyenlő feleji, vastagságú és magasságú fa vágatott le, de különböző időközökben; jelesen december, január, fe-bruár és márcziusban, melyeknek törzséből, a hordereő meghatározására, mindenben egyenlő darabok készítették.

Miután a kísérlet alá veendő fadarabok jól kiszáradtak, két végükkel álványokra fek-tették s hehezekkel láttattak el, amikor is kitérni, hogy: a januáriusban vágott fa hordereje 12%-al, a februáriusban döntötté 20%-kal s a márcziusban ejtett fadarabok egész 38%-kal volt erőlenebb, vagyis hordereje 38%-kal volt kisebb, mint a decem-beri vágásúé.

Ez adatok maguk elégségesek annak begyőződésére, hogy a fadöntésére a vágási időszak nem kis befolyással van.

Ugyanez áll a tülevelű fákra nézve.

Ezek karók és oszlopokká alakitva, tartóssá-guk nagy különbséget tüntet elő. Ugyanis a nedvben vágott fa 4—5 év alatt rotha-dásba ment; míg a decemberi döntésű 16 év múlva korhad csak el.

A fa lucacsosságának kitudására, ha-sználó kísérletek tétettek, melynél az ered-mény még meglepőbb.

A kísérlethez tölgyfa vétetett. A külön-böző hónapokban vágott fatörzsből, hat hü-velyk hosszú töke fűrészeltetett le s mind-egyik végében egyenlő nagyságú üreg vága-tott bizonyos mennyiségű víz befogadására. Ez eljárás azon eredményre juttatta a kísér-lettevéket, hogy: a decemberi vágású fa, a vizet minden hiány nélkül, üregében meg-tartotta; a márcziusi döntésű fa pedig ne-hány óra alatt mind elnyelte és igen termé-szetesen a tömb alsó részét is megnedve-sítette.

Hogy az ily lucacos fa nem lehet tar-tós, azt nem kell bizonyítgatni.

A fa lucacsosságát illetőleg, boros hor-dókkal is tétett kísérlet, s kitérni hogy míg egy januárban vágott fából készült kétakós hordókból 3 itcze, addig a márcziusi vágású fakészítményből 15 itcze párolgott el s ment veszendőbe egy év alatt.

E körülményt a praktikus dongászok ismerik; miért is fájukat rendszeren télen készítik.

Ez azonban még nem elegendő a czél teljes eléréséhez.

A decemberi időszak igen rövid arra, hogy sokszor czreke menő fa döntessék le; később pedig, a nedvek felszívárognak: mit tesz tehát a hordójára és hitelére büszke bodnár?

Felelet: a fadöntéssel időnkint főlebb halad. Például, ha a fát decemberben egy-lábnyra vágta le a föld felett, februárban már 3 lábát, sőt többet is hagy a gyökön.

Mindezekon felül, a decemberben ej-tett fának még azon igen nagy előnye is van, hogy a rovaroktól is menten marad, ameny-nyiben nem lévén benne nedv és életanyag, magát a fa-rostot nem igen lepik.

A mondottakban eléggé kitüntettük, a fadöntési idő fontosságát, mit ismételve aján-lunk gazdáink figyelmébe.

„Landw. Zeitschr. für Westphalen und Lippe” után.

A nyiregyháza-ungvári vasutvonal nyiregy-háza-zónhyi szakaszának közigazgatási bejárása e hó 20-án kezdetet meg. A kiindulás Nyiregyházáról történet. Eseményeztetésnél fogva, a „Központi vasuti és közlekedési közlöny” után, ezúttal megemlít-jük azt is, hogy a „magyar északkeleti vasut” által, a nyiregyháza-ungvári szakaszra kibocsátandó elsőbbségi kötvények és részvények kitalálja ellen, a kormány részéről semmi nehézség sem forog fenn.

Szabadság, függetlenség, játszás, elcs és furlang képezik élető levegőjét.

Egy derék párisi bourgeoisnak eszébe ötlött, me-gmenteni a társadalomnak egy ily gamint, s ehelyez egy marquis-nővel groomi minőségben. A gamin elegans livrét öltött magára s urnőjéig így kísérte, ha az a bois de Boulogneban sétált végig.

Már az első napon, midőn az exgamin groomi kö-műtelességit teljesít, kitért belőle erőtlen természete, mit a livrén nem volt képes féken tartani.

A marquis-nő meglepve vette észre, hogy a sétáló közönség szeme rajta függ s csaknem megbortoránko-za nézve rája. Nem tudta elgondolni e feltűnő dolog okát. A groomra nem is gondol. Végre is hátra néz, és mit lát? A gamin fardalutlanul hányja utána a cizványkereket.

Nagy ellentétet képez e fékezhetlen életkedv, a gamin korá érettségével.

A boulevard egyik sarkán hirdlapokat árult egy ő éves gamin, ki bevételét pontosan összeszámította s meg-lepő ügyességgel olvasta át a visszajáró aprópénzt a vevőknek.

Egy mellette elemző azt kérde tőle, hogy mióta uzi e mesterségre? Erre a kis gamin hamisan szemébe nevetett, miközben a járdán heverő vagyonára hajolt le; mintha azt akarta volna megmutatni, mily jól tud egyszerűen két dolgot végezni, és válaszolt: „Azóta, mi-óta nem vagyok többé gyermek.”

Add ide a „Monteur” holnapra százmát, azóták meg más alkalommal.

Sajnálom monsieur, de már nem szolgálhatok vele; még a mult heten eladtam mind. — Viszonzá a gyer-kőcz, ki nem igen hagyja magát megfogni.

A gyermekes pajkosság és a korán érettség e ke-rekőcz csaknem minden gaminban megvan. Majd az

ablakot dobja be apró kavicssal, és kerekét old, mi-előtt az ott ülő házi ur fölemelkedik; majd a legmu-tatóságosabban szójátékokkal boszantja a járó-kelöket.

Az e közben összeszerzett néhány sonét, kenyeret vagy sült burgonyát vesz, melyet irigylésreméltó étvá-gygal fogyaszt el valamelyik templomjánál léposzetén.

Nagy szerepet játszottak a gaminok a forrad-lakban. Az 1848-iki forradalom alatt tetőpontját érte el a gamin diadala. Az általános zavart száz meg száz alkalmat játszott a gamin kezére, melyeknek mindgyöké-ből kivette a maga részét.

A gamin világok Paris volt; diadonjének legszebb korszaka a barricádok termett. Aljlon itt jellemző adatal a következő jelenet.

Egy gamin, az összehalmozott utazókóvek magas-latára kuszál fel, mely épen egyik szik utca nyílását zárja el. Midőn föl ér a magaslatra, észreveszi az őrt, ki mögött egy fölfegyverzett fölkelő csendesen feleje közeledik. Már az utóbbi ráfogta fegyvert, a mísem sejtő áldozata; egy pillanás s ő holtan hull alá. Ekkor a halikán közeledő ily szóval bizalmas hangon a gamin: „Hát fegyvered meg van-e töltve te ostoba?”

A gyilkos megdöbben, megéneki fegyvert; s e pillanatban a gamin pisztolyának golyója furja át a gyát s holtan esik össze.

Egy másik nagyobb szabású „coup de gamin” a szts. Lázár-főle fogház megrobálása volt, midőn az összes elítélteket kiszabadították. Ez képezte legszebb epizódját a forradalomnak. Az önkéntes gyermek-had-sereg kavicsok és egyéb rőtöngzők lövegekkel fölfegy-verteke, a vesteri kapunál összesereglett s legelőször is az őrházat vették ostrom alá. Az őrk riadóztak, a fogházban volt katonák sorakoztak, hogy a kaput meg-védjék. E közben a sühancz-csapat másik része ugyan-

azon időben és más modorban, a fogház tulsó oldalát támadta meg. Létrát képeztek, egyik a másik nyakába kuszott és csakhamar megmászta a falakat, a kulcsok hatalmukba kerítették, az ajtókat felnyitották s egy hangos „sauve qui peut” töltte be a levegőt.

Toulonban hasonló eset adta elő még 1866-ban. Háromszáz — kilenczöt tizennygy éves sühancz kitért börtönéből, — miután tizennygy társukat, kik nem akartak hozzájuk csatlakozni, borzostól módon megégették.

E sötét képpel öröndetes ellentétet képez a Val d'Yere-telep, honnan nem egy derék ember került már ki, kiből katonatiszt, vasuti felügyelő s más hasznos polgár vált ki.

A derék zuváradok, többnyire exgaminokból ál-lottak. Ki ne hallotta volna Libaut Eugène híret, ki legelőször mészta meg Sabatopol falát s tüzte ki a fran-ciázaszlót a vár fokára. Tábornoka igen jól ismerte a derék, bátor fiókót; az ostromnál csak ennyit mondott neki: „C'est le drapeau — a partez!” (Itt a zászló, menjetek!) Ennyi elég volt Libautnak, kirohant a sáncokból s az egész sármányt magával ragadta. Midőn az ár-kozt elérte, nehéz kő találta homlokát; de a reugethet-len ifju, nem tovább a rá irányított lövegek golyó-záporával, rohant tovább, míg a tétőt szerencsésen elérte, az első zászlóaj loboja Malakoff fokán lebegett.

Francziázaszlóban általában tudva van, hogy Li-baut Eugène, Malakoff ifju hőse, gyermekkorában gam-in volt.

Ilyen vegyülékekből a gamin, rosnak, szépek és aljasnak van a párisi gamin alkotva.

— A gőmri vasutak kiépítése némi csekély elodázást szenvedett. Strouberg és társa vállalkozók azon kijelentése következtében, miként ők a vasutálózat kiépítésére jelenleg képtelenek. A közlekedési miniszterium mindent elkövet, hogy a vasutak kiépítésének gyorsítása által, a közforgalom, de különösen a magyar vasipar érdekeinek lehetőleg elégtétessék.

— Magyarország összes népessége, az eddig még hiányzott horvát-szlavonországi adatok beérkezése után, a kereskedelmi miniszterium statisztikai osztálya által kiadott végjelentés szerint, következőleg állítható össze.

Magyarországon: 5.499,462 férfi, 5.618,161 nő, összesen 11.117,623 lélek;

Erdélyben: 1.051,145 férfi, 1.050,582 nő, összesen 2.101,727 lélek;

Fiume- és kerületében: 8,153 férfi, 9,731 nő, összesen 17,884 lélek;

Horvát-Szlavonországon: 487,809 férfi, 491,913 nő, összesen 979,722 lélek;

Határvidéken: 606,991 férfi, 593,386 nő, összesen 1.200,371 lélek.

A magyar korona egész területén tehát van: 7.745,688 férfi, 7.763,767 nő, összesen 15.509,455 lélek.

— **Külkereskedelmi forgalom.** A közös külügyminiszterium által közzétett kimutatás szerint a

mult 1870-ik évben az összes bevétel értéke 411.260,957 ftira, a kivétel 388.773,314 ftira rugott. Ez összegekből a magyar koronaország vámhivatalaira 46.847,584 ftirnyi bevétel s 39.631,602 ftirnyi kivétel esik.

— A németországi és sveczei pályákon a forgalom időszakonként fenakadván, a közmunka és közlekedési miniszterium, a kereskedő-világ érdekeinek megfelelőleg elrendelte, hogy ezen fenakadások a vasuti felügyelőséggel táviratilag közöltessenek s ez által a „Budapesti közlöny” hasábjain a közönség tudomására hozassanak.

— A magyar és romániai vasutak csatlakozását szabályozó nemzetközi szerződés, f. é. ápril hó 11-én iratott alá Bukarestben; mely egyezmény által mind a magyar keleti vasutak Brassótól tovább folytatása, mind a temesvár-orsovai vonal engedélyezése lehetővé vált.

— **Nyiregyháza,** ápril 22. Mai heti vásárunk rendkívül élénk és látogatott volt. A kiállított sertések száma másfélezernél többre tehető. Szarvasmarha és ló szintén nagy számban volt képviselve. Az árak meglehetősen magasak. Széna nagy mennyiségben és drágán ment. Időjárás változó. A gabonaneműk árfoka, a terményesarnokban következőleg van beiktatva:

Rozs, kicsiben, mérőnkint 2.80—2.85; 79—80 2.90; nagyban 2.95; 82 2 n. 3.05—3.10; Buza, k. m.

4.—4.25; 84—89% 5.25. Árpa k. m. 1.80—1.90. Zab k. m. 1.80. Tengeri, k. m. 2.50. Bab, n. 3.75—4.00 Napraforgó-olaj 100 24.00—25.00. Szesz, itczéje 20%, kr.—21 kr.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

Az alább megnevezett s Illincz Gyula nyiregyházi könyvtáros kereskedésben kapható legújabb irodalmi termékeket, ajánljuk olvasóink becses figyelmébe:

Weber Gyula, „A papság története.”

Gr. Szechenyi István munkái 3 kötet, 5 ft.

Vargyas „Szabadságharcz története” 1849. 4 ft.

Ladányi Gedeon, „A magyar királyság alkotmány-története.” 1-80 füzet, az egész műnek ára 5 ft.

Br. Eötvös József, „A 19-dik század uralkodó eszméinek befolyása az államra” 3 füzet 3 ft.

„Javaslat” az ügyvédi rendtartás tárgyában.

„Törvényjavaslatok” a királyi jegyzőkről s a jegyzői újakról. 60 kr.

Felelős szerkesztő: K. Kmety István.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

(9) 0-1

Alulírott tisztelettel tudatom a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy Nyiregyházán, a nagy czukrászdával szemben levő Kobilicz-féle házban

Schwartz Sámuel

pesti első

férfi-, női- s gyermek-ruhák raktára

czég alatt új üzletet nyitottam, melyben a legújabb divatu nagymennyiségű ruha-készleten kívül, mindenféle **újdivatú kalapok** is kaphatók.

Ezenfelül üzletem vezetésével egy elsőrendű pesti szabász van megbízva, — minélgygya szives megrendelések esetében, a legújabb divatu őszi, téli s nyári bel- és külföldi kelmékből bármely divat szerűtű öltözékeknek a legrövidebb idő alatti esinos és jutányos kiállítására vállalkozhatom.

Schwartz Sámuel
Nyiregyházán.

Árszabály:

Gyermek-ruhák darabonkint 2—8 ftirig; férfi-öltözékek 2—35-ig; különféle mellények 1.20—9-ig; salon-ruhák 22—40-ig; háló-kabátok 9—25 ftirig; felöltők finom kelmékből 10—18-ig; különféle köpenyek 10—45 ftirig; téli kabátok 17—45-ig; őszi zekék 9—22-ig; bundával bélelt kabátok 14—35-ig; mindenféle kalapok 2.50—4-ig; luster-öltözékek 10 firtól 24-ig; utazó-bundák 35—100 ftirig.

Hirdetés.

(7) 3-2

Egy jó házból való 14—15 éves fiu Nyiregyházán alulírt üzletében, kedvező föltételek és három évi gyakorlati időre fölvétetik.

Jánószky András

szabómester.

(3) 3-2

Hirdetés.

ILLINCZ GYULA

(előbb ifj. Csáthy Károly)

könyvkereskedése

Nyiregyházán

ajánlja ujonnan berendezett magyar és német kölesönkönyvtárát; továbbá mindenféle papir-, iró- s rajzszerszözökkel dísan ellátott raktárát. **Vizitkártyák** (carte a la minute) elkészítése is felvétetnek a legelőszöbb áron és a legrövidebb idő alatt.

Rózsakerti József

vendéglős

(5) 2-2

tudatja a t. cz. közönséggel, hogy:

„A TIGRISHÉZ”

czimzett vendéglői helyiséget 3 évre ismét kibérelvén, azt újabban berendezvén, folyó évi május elsőtől kezdve, ugyanott jutányos árak, pontos és tiszta kiszolgálat mellett, folyvást étkezhetni.

Az ételek házhoz is kiszolgáltatnak.

EIBENSCHÜTZ D.

szabómester Pestről

tisztelettel értesíti a helybeli és vidéki t. cz. közönséget, hogy az itteni piacon, a Pazonyi-utca sarkán levő Kobilicz-féle házban

FIÓKÜZLETET

nyitott, melyben mindenféle férfi- és női-, valamint gyermek-öltözékek, a legjobb bel- és külföldi kelmékből, a legjutányosabb árakon kaphatók.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt a legjobban teljesítetnek.

Szives látogatásért esd Nyiregyházán, ápril havában 1871.

(8) 2-1

teljes tisztelettel
Eibenschütz D.